Sarah Depestel 2de master Monumenten- & Landschapszorg
Promotor : dhr. Dirk Laporte Academiejaar 2008-2009

MONUMENTEN TER ERE VAN GESNEUVELDEN UIT DE EERSTE EN TWEEDE WERELDOORLOG IN GENT : EEN (KUNST)HISTORISCH OVERZICHT MET VOORSTELLEN TER BEVORDERING VAN DE INSTANDHOUDING EN EVENTUELE RESTAURATIE

Toen het Belgisch Nationaal Herdenkingscomité in 2005 alle Belgische gemeenten aanschreef met de vraag hen een lijst te bezorgen van de oorlogsmonumenten op hun grondgebied, bleek de stad Gent hier niet over te beschikken. Deze masterthesis beoogt deze lacune weg te werken en bestaat uit twee zelf aangelegde en ontworpen databanken, getiteld 'oorlogsmonumenten' en 'kunstenaarsbiografieën', aangevuld met een tekstgedeelte. Naast een inventaris wordt er dus ook een gebruiksvriendelijke methodiek voorgesteld, die in het hele werkveld gehanteerd kan worden.
Van de 123 oorlogsmonumenten die in de databank terug te vinden zijn, blijken er al zes uit het straatbeeld verdwenen sinds eind jaren '70. Bovendien bevinden verschillende oorlogsmonumenten zich in slechte staat door een combinatie van leeftijd, vervuiling, vandalisme of foutieve reiniging.
Elk monument heeft een uniek ID-nummer, waarnaar in het tekstgedeelte verwezen wordt. Een overzichtsfoto wordt aangevuld met een aantal detailfoto's. Op het tabblad 'Algemeen' vindt men de adresgegevens terug en de aanduiding welke oorlog er herdacht wordt. Het tabblad 'Stilistisch/Kunsthistorisch' bevat de typologie (vb. gedenkplaat, cenotaaf…), evenals de beeldhouwkundige uitwerking (vb. laagreliëf, hoogreliëf…), de stijl en een omstandige beschrijving van het monument. Het tabblad 'Materiaaltechnisch' bevat informatie over de gebruikte materialen, de eventuele schade, de verantwoordelijke voor het onderhoud, de ontwerper en de uitvoerder. De signaturen op het werk worden hier letterlijk geformuleerd. De onthullingsdatum en informatie over de schenkers van het monument en ter ere van wie het werd opgericht, bevindt zich op het tabblad 'Oprichtingsgeschiedenis'. Bij 'Bronnen' ten slotte vindt men de literatuur over het werk terug en eventueel archiefmateriaal, zoals foto's door de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten van Gent.
In het tekstgedeelte wordt de stand van onderzoek over oorlogsmonumenten in België en de omringende landen aangekaart. De in Gent aangetroffen typologieën worden gedefinieerd en besproken, evenals de sculpturale uitwerking van de monumenten. Er wordt dieper ingegaan op de groepen en personen die de monumenten oprichtten, evenals op de herdachte personen. Ook de onthullingsplechtigheden, herdenkingsmomenten en het aantal gedenktekens per oorlog worden uitgebreider besproken. Er wordt onderzocht welke symbolen op de monumenten voorkomen en welke boodschap de monumenten bijgevolg uitdragen. Telkens wordt er verwezen naar relevante voorbeelden uit de databank en waar mogelijk worden de conclusies vergeleken met resultaten uit de studie van de West-Vlaamse oorlogsmonumenten door Mariette Jacobs.
Hierna worden de technische karakteristieken van de meest gebruikte materialen besproken, waaronder Belgische blauwe hardsteen, brons en bladgoud. Er worden concrete technieken voorgesteld om de monumenten te reinigen, te beschermen en eventueel te herstellen. Daarnaast komen ook algemene richtlijnen aan bod die op alle monumenten van toepassing zijn. In grote lijnen kan men stellen dat een monument in de eerste plaats structureel in orde moet zijn en een verzorgde aanblik moet bieden. Wanneer bovendien de opschriften leesbaar zijn, behoeft een oorlogsmonument vaak geen extra ingreep. Is dit wel nodig, dan worden de zachtste reinigingsmethoden aangeraden, omwille van de (kunst)historische waarde van dit erfgoed.